Kommissionens meddelande om överlåtelse av små och medelstora företag

(98/C 93/02)

(Text av betydelse för EES)

INLEDNING

Företagsöverlåtelser är en viktig del av Europeiska kommissionens företagspolitik ([1]). Efter det att ett företag bildats och vuxit kommer ett tredje avgörande moment i företagets livscykel: övergången till ny ägare ([2]). Många arbeten står på spel när grundaren når pensionsålder och måste lämna över företaget till en ny ledare.

Nyligen genomförda undersökningar visar att över 5 miljoner företag i Europeiska unionen, dvs. ungefär 30 % av alla EU-företag, kommer att konfronteras med överlåtelseproblematiken under de närmaste åren. Ungefär 30 % av dessa, dvs. 1,5 miljoner företag, förväntas försvinna, därför att övergången inte förberetts tillräckligt väl. Därmed går i värsta fall 6,3 miljoner arbeten förlorade ([3]).

Europeiska kommissionen har verksamhet på området sedan den 28/29 januari 1993, då den anordnade ett symposium i Bryssel för att få en bild av läget i de olika medlemsstaterna och ange bra metoder vid överlåtelse av företag. Efter symposiet följde ett brett upplagt rådslag med alla berörda parter och med ett särskilt meddelande som underlag ([4]). Detta ledde fram till att en formell rekommendation antogs den 7 december 1994 om överlåtelse av små och medelstora företag. Rekommendationen riktades till medlemsstaterna av Europeiska kommissionen ([5]).

I artikel 9 i rekommendationen anges den 31 december 1996 som inlämningsdatum för en rapport från medlemsstaterna om framstegen på området. Redan under loppet av 1996 bad kommissionen medlemsstaterna att lämna förhandsinformation om vilka åtgärder som vidtagits med hänsyn till rekommendationens olika beståndsdelar och vilka ytterligare förändringar som planerades i gällande lag.

Avsikten var att kommissionens förslag till rådsbeslut om det tredje flerårigа programmet för små och medelstora företag skulle omfatta ytterligare initiativ, däribland en samordnad åtgärd, baserad på utvärderingen efter rekommendationen från 1994 ([6]). Rådets beslut av den 9 december 1996 om ett tredje flerårigt program utgjorde en bekräftelse på att det är önskvärt med fortsatta ansträngningar ([7]).

Med detta för ögonen anordnade Europeiska kommissionen ett europeiskt forum om företagsöverlåtelser den 3 och 4 februari 1997 i Lille (Frankrike). Ur den information som medlemsstaterna lämnat och ur diskussionerna under plenarmötena och i de olika arbetsgrupperna under forumet är det material hämtat som läggs fram i detta meddelande.

Efter kommissionens rekommendation har flera medlemsstater beslutat om eller åtminstone övervägt åtgärder inriktade på bättre rätts- och skatteregler på området. De flesta medlemsstater delar dessutom en önskan att underlätta överlåtelse av små eller medelstora företag. Alla berörda parter, dvs. statliga myndigheter, företagarorganisationer och företagen, börjar inse uppgiftens omfattning. Detta är viktigt, eftersom ett av huvudmålen för kommissionens arbete är att nå fram med budskapet till dem som i första hand berörs.

GENOMFÖRDA ELLER FÖRESLAGNA ÅTGÄRDER

För det mesta rör det sig om lagändringar för att underlätta företagsöverlåtelser (se punkt A nedan). Flera medlemsstater har infört ändringar i beskattningen vid överlåtelse, särskilt genom att sänka arvsskatten och gåvoskatten (se punkt B). Andra förslag siktar på att stärka företagen ekonomiskt när de byter ägare (se punkt C). Men många praktiska frågor har också betydelse för om företagsöverlåtelser skall lyckas eller misslyckas (se punkt D).

A. **Lagförslag om företagsöverlåtelser**

I vissa medlemsstater har lagstiftningsåtgärder vidtagits för att underlätta företagsöverlåtelser. Oftast har in-

([1]) Att till fullo utnyttja de europeiska små och medelstora företagens möjligheter till sysselsättning, tillväxt och konkurrenskraft. Förslag till rådsbeslut om ett tredje flerårigt program för små och medelstora företag i Europeiska unionen (1997—2000), KOM(96) 98 slutlig, 20.3.1996.

([2]) Integrerade programmet för små och medelstora företag samt hantverkssektorn, KOM(94) 207 slutlig, 3.6.1994.

([3]) Europeiska observationsorganet för små och medelstora företag, fjärde årsrapporten, 1996, s. 183.

([4]) *Communication from the Commission on the transfer of business. Actions in favour of SMEs.* EGT C 204, 23.7.1994, s. 1.

([5]) EGT L 385, 31.12.1994, s. 14 (nedan kallad "rekommendationen"). Se vidare meddelandet med motiveringen till rekommendationen, EGT C 400, 31.12.1994, s. 1.

([6]) Se ovan, fotnot 1, s. 6.

([7]) EGT L 6, 10.1.1997, s. 25.

greppen gjorts i civilrätten och bolagsrätten. På vissa områden kan framsteg noteras, men på andra är resultatet magert och insatserna är ojämna mellan medlemsstaterna. Följande områden är särskilt intressanta:

1. *Omvandling av personbolag till aktiebolag och vice versa*

Det kan vara fördelaktigt för den som överlåter sin verksamhet att byta företagsform, för att genomföra överlåtelsen inom ramen för den lämpligaste formen, och även för den som tar över, för att till exempel införa nya beslutsstrukturer. I denna typ av fall kräver emellertid vissa medlemsstater att företaget upplöses och ett nytt bildas, vilket är ett mycket besvärligt krav och ett hinder för många lyckade företagsöverlåtelser.

Enligt vad som sägs i artikel 4.a i rekommendationen är det därför viktigt att alla medlemsstater ger små och medelstora företag möjlighet att byta företagsform utan föregående upplösning.

I Tyskland infördes genom lagen om omvandling från 1994 *(Umwandlungsgesetz)* olika typer av omvandlingsmöjligheter, såsom fusioner, byte av bolagsform och delningar. Dessutom infördes begreppet fission i tysk bolagsrätt. Den nya lagen gäller både personbolag och aktiebolag, varför den kan underlätta många överlåtelser av små eller medelstora företag. Den kompletterades med skatteregler *(Umwandlungssteuergesetz)* för att åstadkomma skatteneutralitet vid omvandlingsoperationer (se B.4 nedan).

I spansk lag finns det redan vidsträckta möjligheter att omvandla personbolag till aktiebolag och vice versa.

Enligt österrikisk lag *(Umwandlungsgesetz)* är det möjligt att omvandla företag genom att fusionera aktiebolag till huvudaktieägaren eller genom att förvandla dem till nybildade personbolag. Detta slags operationer underlättades 1996 med hjälp av skatteregler *(Umgründungssteuergesetz)* som ger skatteneutralitet vid all slags företagsomvandling (se B.4 nedan). Lagen gäller inte omvandling av personbolag till aktiebolag. En sådan omvandling kan bara ske genom att ett personbolags tillgångar (apportegendom) tillförs bolaget med begränsat ansvar. Ovan nämnda skattebefrielse gäller för denna omvandling först efter det att företaget existerat en angiven tid. Enligt finsk lag är det möjligt att omvandla ett personbolag till ett aktiebolag, men en omvandling i motsatt riktning är inte möjlig. I Sverige har bolagsomvandling i samband med överlåtelser underlättats genom en lag från 1996.

Den lagstiftning som beskrivs ovan har i praktisk tillämpning blivit en framgång i de olika medlemsstaterna. Erfarenheterna bör tillvaratas av andra medlemsstater där detta slags operationer ännu inte är tillåtna eller leder till negativa skatteeffekter, t.ex. Förenade kungariket, Danmark och Irland (se bilagan, tabell 2).

2. *Enkla aktiebolag*

Små eller medelstora företag bör kunna överväga en omvandling från enskild firma eller personbolag till aktiebolag. Ett privat aktiebolag *(Sàrl, GmbH)* är också en juridisk enhet som är förhållandevis fristående från deltagarna och därför kan överleva dem. Det är en företagsform som kan vara lämplig för mycket små företag på grund av de låga kraven på aktiekapital, men den passar sämre för medelstora företag eftersom den ger svagare kreditvärdighet gentemot banken än ett publikt aktiebolag. Vidare kan ett privat aktiebolag i många medlemsstater inte utfärda innehavaraktier, vilket betyder att denna företagsform lämpar sig sämre för överlåtelse från den andra till den tredje generationen (eller någon generation därefter) när det vanligen finns ett större antal arvingar att ta hänsyn till. Detta går lättare med ett publikt aktiebolag *(SA, AG)*.

Detta är bakgrunden till artikel 4.b i rekommendationen där det står att det borde lagstadgas om ett enkelt aktiebolag i alla medlemsstater för att ge de små och medelstora företagen en företagsform som är hållbar i en överlåtelseprocess, därför att den tillåter fördelning av aktier bland nuvarande och kommande arvingar enligt bestämmelserna i arvsrätten.

Ett sådant enkelt aktiebolag har hittills endast skapats i Tyskland genom lagen om publika aktiebolag *(Aktiengesetz)*. Denna lag ändrades 1994 för att göra det lättare för små och medelstora företag att omvandlas till enkla publika aktiebolag *(kleine Aktiengesellschaft)*. Den reviderade lagen innehåller bestämmelser som gör det lättare att bilda och driva ett sådant företag, såsom enklare bo-

lagsstämma i mindre företag, undantag från kravet på tillsynsnämnd för företag med färre än 500 anställda och möjlighet att utesluta förköpsrätt vid nyemission.

År 1994 skapades *Société par actions simplifiée (SAS)* i Frankrike. Denna bolagsform är emellertid tänkt att underlätta samverkan mellan storföretag och är alltså inget lämpligt verktyg för alla små och medelstora företag, särskilt inte för de allra minsta. De enklare krav en sådan bolagsbildning innebär granskas nu, bl.a. i rapporten om modernisering av bolagsrätten ([8]), som senator Ph. Marini lämnade till Frankrikes premiärminister 1996.

Andra medlemsstater bör också överväga att ytterligare förenkla företagsformen publikt aktiebolag, så att de små och medelstora företagen kan använda formen mer.

3. *Enmansföretag*

Publikt aktiebolag är ofta den företagsform som lämpar sig bäst för överlåtelser. Men många medlemsstater har höga krav på minsta antal grundare och/eller delägare. Därför drar sig många småföretagare för att välja denna företagsform; den är för komplicerad.

Det tolfte bolagsdirektivet ([9]), som tillåter enmansbolag, gäller i princip privata aktiebolag. Enligt artikel 6 gäller direktivet också när en medlemsstat tillåter publika enmansaktiebolag. I det flertal medlemsstater som ännu inte medger någon sådan möjlighet gäller direktivet bara privata aktiebolag. De kräver alltså fortfarande att flera personer grundar ett publikt aktiebolag. Av de skäl som anförts ovan är det önskvärt att en ensam ägare får möjlighet att bilda och driva ett publikt aktiebolag (se artikel 4.c i rekommendationen). Möjligheten finns redan i Danmark, Tyskland (sedan omarbetningen av *Aktiengesetz* 1994), Finland, Spanien (sedan 1995), Nederländerna och Sverige. Sedan 1995 kan ett publikt aktiebolag i Belgien ha en enda aktieägare, men när bolaget bildas måste aktierna tecknas av minst två personer.

Andra medlemsstater bör överväga ändringar i bolagsrätten för att tillåta enmansbolag i form av aktiebolag. Detta är en idé som diskuteras i den s.k. *Rapport Marini* ([10]) i Frankrike.

4. *Större kontinuitet i näringslivet*

Ofta bildas små eller medelstora företag utan att företagaren tar hjälp av juridisk rådgivning. Den möjligheten måste naturligtvis finnas kvar, men ibland leder det till situationer där strategiska val och undantag i lagen används på ett optimalt sätt, särskilt när en företagare avlider oväntat. Många företag drabbas av rättsliga bestämmelser som tvingar fram en upplösning av firman. Ett fåtal ändringar i nationell lag skulle förbättra situationen betydligt, nämligen de följande:

a) ***Rättslig kontinuitetsprincip***

Såsom anges i artikel 5.a rekommendationen borde rättsprincipen kontinuitet i personbolag införas i civilrätten i alla medlemsstater för att små och medelstora företag inte skall avvecklas i onödan. Principen finns i Italien och Portugal, som därmed utgör förebilder på området.

I Tyskland har principen införts för utövare av fria yrken som bildar personbolag (genom *Partnerschaftsgesellschaftengesetz* från 1994). Genom förslaget till ändring av handelsrätten från 1996 *(Handelsrechtsreformgesetz)* finns det nu planer på att tillämpa principen mer allmänt i tysk lagstiftning.

b) ***Företrädesrätt eller hembud***

Ett annat sätt att åstadkomma personbolag med större kontinuitet kan vara att ge näringsidkaren rätt att överföra sin rörelse, även tillfälligt, på en familjemedlem i händelse av dödsfall, sjukdom eller annan permanent oförmåga att driva verksamheten (såsom i Luxemburg, i *Loi réglementant l'accès aux professions d'artisan, de commerçant, d'industriel ainsi qu'à certaines professions libérales* från 1988).

I Belgien infördes 1995 via de samordnade lagarna om handelsbolag *(Loi de Réparation)* en möjlighet att föreskriva föregående godkännande och hembudsskyldighet i avtal om skifte av dödsbo eller egendom när flera släktingar gemensamt står som ägare, något som tidigare var förbjudet. Näringsidkarna har därmed större frihet att

([8]) *La modernisation du droit des sociétés, Rapport au Premier ministre, La Documentation Française, Collection des Rapports Officiels,* Paris 1996.

([9]) Rådets direktiv 89/667/EEG, EGT L 395, 30.12.1989, s. 40, se artikel 2.1.

([10]) Se fotnot 8 ovan.

avtalsvägen planera inför ett arvsskifte och bevara verksamheten inom familjen. Det går alltså att stipulera om godkännande från arvingarna eller förköpsrätt för någon av dem till företaget.

I det kontinentala Europa är personbolagen vanliga bland de små och medelstora företagen, trots att det rör sig om en bräcklig associationsform som har svårt att klara påfrestningarna under en överlåtelseprocess. Detta visar sig särskilt när flera arvingar kräver sin del av företaget och vill ha reda pengar. Vanligtvis upplöses personbolaget och verksamheten upphör, med krympande näringsliv och arbetsmarknad till följd. För att skydda personbolagen från att avvecklas av arvingar med motstridiga intressen har ett antal medlemsstater infört en företrädes- eller lösningsrätt för någon av arvingarna som skall vara anställd i företaget och kompensera de andra arvingarna ekonomiskt (t.ex. i Luxemburg i artiklarna 815-1 till 815-18 *Code cicil,* ändrad genom *Loi relative à l'organisation de l'indivision et étendant l'attribution préférentielle en cas de succession aux entreprises commerciales, industrielles et artisanales* från 1993; jordbruksföretag i Belgien, se artikel 41 i lagen från 1988).

c) ***Administratiekantoor, Trust, Fiducie***

Kontinuiteten i näringslivet kan också förstärkas genom något slags aktieförvaltningssystem, såsom det nederländska *administratiekantoor,* vilket Belgien överväger att kopiera.

Ett ännu starkare instrument är det i engelsk lag välkända institutet *trust* eller andra liknande förvaltningsformer, som redan förekommer i Tyskland *(Treuhandgesellschaft)* och Luxemburg *(fiducie).* I Belgien och i Frankrike har man diskuterat att införa s.k. *fiducie* (se Marini-rapporten ([11])).

d) ***Affärs- eller familjeavtal***

Ett annat konkret sätt att förstärka kontinuiteten i näringslivet är att använda s.k. affärs-eller familjeavtal *(pacte d'entreprise, protocole familial).* Särskilt familjeföretag kan ha användning av sådana avtal för att bevara vissa förvaltningsregler från den ena generationen till nästa. De används redan i viss utsträckning i Frankrike och Spanien för att mildra konsekvenserna av avtal om framtida arv.

Det står emellertid klart att dessa avtal är en relativt klen ersättning för riktiga avtal om arv, som är tillåtna i flertalet medlemsstater. I de länder där avtal om framtida arv är förbjudna (Italien, Frankrike, Belgien, Spanien, Luxemburg) bör man överväga att tillåta avtal om framtida arv, eftersom förbudet gör det onödigt svårt att förvalta fast egendom.

5. *Förenklade redovisnings- och förvaltningsregler*

För att företag skall överleva måste regleringen av företagsöverlåtelser förenklas på samma sätt som av företagsbildning, dvs. utvecklingen bör gå mot mindre formalia, kortare handläggningstider och ett enda informations- och handläggningsställe för företagaren ([12]). I t.ex. Italien måste företagaren för nävarande kontakta flera instanser och ägna sig åt tidskrävande administrativa rutiner innan överlåtelsen kan ske.

År 1996 lades ett lagförslag fram i Danmark som är inriktat på att förenkla de administrativa kraven på små och medelstora företag. Vidare har reglerna för bokföring i små och medelstora företag förenklats radikalt genom den danska lagen om företagsräkenskaper från 1996. En standardplan med typiska bokföringsposter har tagits fram för årsredovisningen från de små och medelstora företag som är verksamma inom handel, hantverk och industri. I Finland har en arbetsgrupp tillsatts på ministernivå med avsikt att betänka hur administrationen av småföretag skulle kunna förenklas.

B. **Beskattning av företagsöverlåtelser**

Företag bör inte överlåtas av skatteskäl. Målsättningen måste vara att skattesystemet inte skall stå i vägen för sunda förberedelser för en överlåtelse och inte skall tvinga fram en försäljning av verksamheten för att skatten skall kunna betalas. Skattepolitiken när det gäller överlåtelser måste alltså vara inriktad på att värna sysselsättningen. Alla, även staten, förlorar på att arbeten försvinner till följd av misslyckade överlåtelser.

([11]) Se fotnot 8 ovan.

([12]) Kommissionens rekommendation av den 22 april 1997, EGT L 145, 5.6.1997, s. 29.

Efter kommissionens rekommendation har många åtgärder inriktade på bättre beskattning av företagsöverlåtelser vidtagits i medlemsstaterna. De flesta åtgärderna gäller arvsskatt eller gåvoskatt. En sänkning av skatteuttaget på företagsöverlåtelser kan man åstadkomma genom att sänka de högsta tillämpliga satserna eller genom att införa skattebefrielse, skattenedsättning eller grundavdrag före skatt. Om grundavdragen skall ha någon positiv effekt på kontinuiteten i näringslivet, måste de ligga på nivåer som gör dem förmånliga för små och medelstora företag.

Precis som för lagstiftningsåtgärderna gäller för åtgärderna inom beskattning att den allmänna bilden är framsteg på vissa områden, på stället marsch på andra och stora olikheter mellan medlemsstaterna. Skatt på realisationsvinst, arvsskatt (där den existerar som fristående skatteslag) och gåvoskatt, ibland skrämmande höga satser, fortsätter att ställa till problem vid företagsöverlåtelser i praktiskt taget alla medlemsstater, oberoende av om överlåtelsen sker i form av gåva eller arv inom familjen eller till tredje man. Följande områden är särskilt viktiga:

1. *Gåvor och arv*

I vissa medlemsstater är den högsta skattesatsen vid arv eller gåva fortfarande hög (80 % i Belgien, 68 % i Nederländerna, 65 % i Grekland), medan andra medlemsländer nyligen antagit eller haft för avsikt att anta mindre betungande skatteregler för företagsöverlåtelser.

I Förenade kungariket, till exempel, tillämpas 100 % befrielse från arvsskatt på företagets tillgångar. Samma befrielse från arvsskatt gäller vid överlåtelse av företagsandelar eller icke börsnoterade aktier i handelsbolag (även bolag på listan *Alternative Investment Market*) efter innehav i minst två år utan hänsyn till innehavets storlek eller antal röster.

År 1996 sänktes arvsskatten vid företagsöverlåtelser i den flamländska delen av Belgien till 3 % av substansvärdet i ett familjeföretag, varvid beräkningsgrunden gjordes avhängig antalet anställda. År 1997 godkände den belgiska regeringen ett förslag till lag om att sänka gåvoskatten för företag till 3 % när de överlåtes till familjemedlemmar som driver dem vidare i minst fem år.

I Sverige tas, efter ett grundavdrag på 70 000 kronor, arvsskatt ut med endast 10 % på belopp upp till 300 000 kronor, 20 % upp till 600 000 kronor och 30 % över 600 000 kronor.

År 1996 infördes i Tyskland ett grundavdrag på 500 000 mark och en värdenedsättning till 60 % för tillgångar i företag. Resten av beloppet skattas alltid enligt lägsta sats, dvs. en för nära släktingar (mellan 7 och 30 %). Arvsskatten kan betalas in över en period av tio år utan ränta.

Spanien har sänkt arvsskatten vid företagsöverlåtelser inom familjen betydligt. Artikel 20 i lagen om arvsskatt och gåvoskatt har nyligen omarbetats för att värna möjligheterna att överföra företag och värdepapper mellan familjemedlemmar. Genom ändringen sänks beräkningsgrunden för arvsskatt med 95 % om företaget eller värdepapperen går till den avlidnes make eller bröstarvingar. Det finns vissa villkor när det gäller arv av värdepapper, t.ex. måste innehavaren äga minst 15 % och vara verksam inom företagets ledning. Dessutom måste mottagarna behålla innehavet i tio år. Samma nedsättning gäller för gåvor om givaren är över 65 år eller permanent oförmögen att arbeta och inte längre uppbär inkomst från företaget.

Från och med den 1 april 1996 sänktes gåvoskatten i Frankrike genom en skattenedsättning på kostnadsfria överlåtelser. Skattenedsättningen på delade gåvor fördes från 25 % till 35 % för givare under 65 år och från 15 % till 25 % för givare i åldersintervallet 65—75. Men ett sådant system, som bara gäller gåvor, löser inte på ett tillfredsställande sätt oförutsedda överlåtelser, t.ex. efter ett plötsligt dödsfall. Reglerna bör utvidgas till att även omfatta oförberedda överlåtelser.

Mer behöver göras för att sänka arvsskatter och gåvoskatter vid företagsöverlåtelser, i linje med vad som anges i artikel 6.a i rekommendationen. Detta kan till exempel genomföras genom skattebefrielse, minskade skattesatser eller ökade skattelättnader. Till sist skulle det vara tänkbart att skjuta upp betalningen av arvsskatten inom en rimlig tidsperiod, med en möjlighet för en företagare som fortsätter med sin verksamhet att slutligen kunna ”arbeta av” sin skattenota under årens gång.

2. *Avyttring till tredje man*

Vid företagsöverlåtelser till tredje man tillämpas redan befrielse från skatt på realisationsvinst helt eller delvis i vissa medlemsstater. I enlighet med vad som anges i artikel 7.a i rekommendationen bör skattelättnader av detta slag bli mera allmänna.

Särskilt borde det vara tillåtet att göra avdrag när vinsten av en företagsavyttring återinvesteras i ett annat företag *(roll-over relief)*. Möjligheten finns i Irland och Förenade kungariket, där avdrag också medges när försäljningsvinsten investeras i ett nytt företag. Realisationsvinsten rullas till *(rolled-over)* det nya aktieinehavet och ingen skatt tas ut förrän innehavet omsätts i pengar. Tyskland tillämpar delvis samma system.

På samma sätt borde man införa skatterabatter för att uppmuntra överlåtelse efter att företagaren nått en viss ålder *(retirement relief)*. Detta existerar redan i Österrike, Belgien, Tyskland, Irland, Nederländerna och Förenade kungariket och borde införas i de andra medlemsstaterna. I Tyskland gäller att en företagare som är över 55 år gammal kan göra ett avdrag på 60 000 tyska mark. Avdraget kvittas mot eventuell realisationsvinst över 300 000 tyska mark och utplånas vid 360 000 tyska mark. Om realisationsvinsten överstiger 15 miljoner tyska mark tillämpas en skattesats på 50 % av den normala.

Sedan finanslagen infördes 1995 i Irland kan en småföretagare som är över 55 år och har ägt sitt företag i tio år gå i pension och överlåta sitt familjeföretag till vem som helst utan att behöva betala någon reavinstskatt på upp till 250 000 irländska pund i salupris. Även i Förenade kungariket har möjligheten till rabatt på reavinstskatten i samband med pension utvidgats nyligen. Åldergränsen för skattelättnader i samband med överlåtelse av företaget på grund av pensionering låg tidigare på lägst 55 år och har nu sänkts till 50 år. När en heltidsarbetande investerare *(full-time working investor)* äger ett företag eller ett handelsbolag helt eller delvis, finns betydande möjligheter till befrielse från skatt på realisationsvinsten. Om vinsten är mindre än 250 000 pund sterling görs inget skatteuttag, och om den ligger mellan 250 000 och 1 miljon pund sterling tillämpas en nedsättning med 50 %. Aldersgränsen är 50 år eller lägre om pensioneringen föranleds av ohälsa.

År 1996 antogs en lag i Österrike om sänkt skatt vid företagsöverlåtelser till tredje man *(Strukturanpassungsgesetz)*. Vinstmedel efter en företagsavyttring kan nu spridas över tre år om företaget har funnits minst sju år. Realisationsvinsten beskattas med halv sats om försäljningen sker på grund av dödsfall, arbetsoförmåga eller pensionering vid lägst 60 års ålder. I Frankrike kan 80 % av sådana överlåtelser undantas från skatt eller endast skattas enligt en fast ränta på 5 %.

3. *Avyttring till anställda*

Överlåtelse av ett företag till de anställda är ett sätt att bevara arbetstillfällena och slå vakt om den motivation och kunskap som finns bland personalen. Men skatteuttaget i samband med försäljningen till den anställda kan vara ett hinder för operationen. Därför rekommenderade kommissionen en gynnsammare behandling av detta slag av överlåtelser, i enlighet med vad som anges i artikel 7.b i rekommendationen.

Tyvärr har få åtgärder vidtagits för att stimulera överlåtelse av företag till personalen. I Frankrike är sådana överlåtelser undantagna stämpelavgifter under vissa omständigheter. I Förenade kungariket finns många skattelättnader förbundna med försäljning av aktier till de anställda, t.ex. via *trusts (Statutory Employee Share Ownership Trust* och *Approved Profit Sharing Schemes)*. Det skulle vara bra för många företag om sådana skattelättnader, som visat sig mycket populära, gjordes mera allmänt tillgängliga i andra medlemsstater så att de anställda uppmuntras att driva företag vidare.

4. *Företagsomvandling*

När ett företag byter associationsform för att förbereda en överlåtelse kan det drabbas av onödiga skatter (se A.1 ovan). Medlemsstaterna bör undersöka om det går att avskaffa sådana skatter och göra det lättare att överlåta företag. Samtidigt med lagen från 1994 om omvandling av företag *(Umwandlungssteuergesetz)* genomförde man t.ex. i Tyskland åtgärder som syftar till skatteneutralitet för inkomstskatt och bolagsskatt vid alla typer av omvandling, även dem som inte uttryckligen omfattas av lagen om omvandlingar. Den österrikiska lagen *Umgründungssteuergesetz* är också inriktad på skatteneutralitet vid alla omvandlingsoperationer. I Frankrike skattas en bestämd summa på endast 500 franc vid delägaromvandlingar om delägarna accepterar att behålla sina aktier under en period på minst 5 år efter omvandlingen. De andra medlemsstaterna uppmanas att ta efter och införa system som är helt, eller åtminstone partiellt, skatteneutrala vid alla omvandlingsoperationer.

5. *Dubbelbeskattning*

Det finns ännu mycket få dubbelbeskattningsavtal som reglerar arvsskat och gåvoskatt mellan medlemsstaterna. Dubbelbeskattning kan vara ett stort problem vid överlåtelse av andra företagstillgångar än land, när företaget verkar via filialer i fler än en medlemsstat. Det är viktigt att undanröja alla former av dubbelbeskattning genom att bygga ut nätet av avtal om arvs- och gåvoskatt, vilket medlemsstaterna också är ålagda att göra enligt artikel 220 i EG-fördraget.

6. *Informationsbyte och goda förebilder*

Enligt vad som anges i artikel 2 i rekommendationen måste entydig och lättillgänglig information om lagar och praxis tillhandahållas om företagsöverlåtelser, antingen via offentliga eller privata organ. Ett system med förhandsbesked från skattemyndigheterna om vilka skattemässiga följder en företagsöverlåtelse kommer att få innan operationen genomförs skulle innebära större säkerhet för alla parter. Detta system är för tillfället påtänkt i Frankrike.

Redan under förberedelseskedet inför en överlåtelsesoperation måste företagaren ta hänsyn till operationens skatteaspekter. Kommissionen kan bidra genom att sprida aktuell information och ge exempel på goda förebilder i medlemsstaterna.

7. *Skattereformer*

I artikel 6 i rekommendationen anges att företagens fortlevnad måste säkerställas med hjälp av lämplig beskattning. Detta innebär att skattesystemen bör utvecklas i takt med att näringslivets arbetssätt förändras och prioriteringar skiftar. Medlemsstaterna bör revidera sin beskattning av företagsöverlåtelser fortlöpande och angripa de mest angelägna uppgifterna först. Även på detta område kommer kommissionen att stödja medlemsstaterna genom att ge exempel på goda förebilder.

C. **Stöd från offentliga institut och privata näringsidkare när det gäller företagsöverlåtelser**

Enligt artikel 2 i rekommendationen bör offentliga och privata initiativ inriktade på att ge högre medvetande, mera information och bättre utbildning till företagare uppmuntras. Vidare står det i artikel 3 i rekommendationen att de små och medelstora företagen bör verka i ett ekonomiskt klimat som befordrar lyckade överlåtelser. Dessa förslag, som främst rör konsulter och finansinstitut, är fortfarande aktuella och kan konkretiseras som följer:

1. *Finansinstitutens roll*

Små och medelstora företag har ofta svårt att erhålla krediter från finansinstitut. Men företagsöverlåtelser kräver vanligen stora ekonomiska insatser, t.ex. inköpskostnaden. Ett företagsövertag leder dessutom ofta till att verksamheten måste omorganiseras, vilket kan kräva betydande extra kapital. I en undersökning visar *Deutsche Ausgleichsbank* att uppköp av företag kräver 60 % större kapitalinsats än uppstart av företag (400 000 tyska mark för uppköp mot 250 000 tyska mark för uppstart).

a) ***Befintlig hjälp***

Bland befintliga hjälpmedel som bankerna erbjuder märks databaser för insamling och utlämning av information om riskbedömning, ett näverk för sökning efter partner för att para ihop presumtiva företagsköpare och företagssäljare (även nätverk över gränserna), en värderingstjänst för en noggrann skattning av ett företags värde, rådgivning om exakt inlåningsbehov, lånegarantifonder samt ömsesidiga garantifonder.

I Belgien har en särskild fond för finansiering av företagsöverlåtelser *(Fonds de Transmission)* inrättats som en del av *Fonds de participation* vid *Caisse Nationale du Crédit Professionnel*. Denna överlåtelsefond erbjuder lån till förmånlig ränta för att finansiera företagsöverlåtelser till familjemedlemmar eller till tredje part. Lånet löper på lägst sju år och högst 20 år. Räntan är 3 % under de första fem åren och stiger med 25 punkter därefter för att nå högst 3,75 %. Ingen garanti krävs som säkerhet.

Sedan 1990 stödjer *Deutsche Ausgleichsbank*, ett tyskt offentligt institut, företagsöverlåtelser via sitt hjälpprogram med inriktning på eget kapital *(Eigenkapitalhilfeprogramm)*. Över 20 000 företagsöverlåtelser har underlättats med hjälp av oprioriterade lån med mycket fördelaktig räntesats. Nästan 50 % av uppköpen ligger inom hantverkssektorn, 25 % inom handeln och 20 % inom tjänstesektorn. Erfarenheterna av denna låneverksamhet visar att betalningsoförmåga är något vanligare för lån beviljade för företagsöverlåtelse än för företagsnybildning (4,6 % för överlåtelser mot 3,3 % för nybildning) men att det går att hålla problemet inom rimliga gränser.

Garantiprogram för företagsöverlåtelser finns också i Frankrike, där lån med en räntesats på endast 3,5 % är tillgängliga genom det statliga finansieringsinstitutet Sofaris ([13]), i Förenade kungariket genom *Small Firms Loan Guarantees Scheme*, i Österrike genom *BÜRGES-Förderungsbank*, och i Finland genom den statliga finansiella institutionen *Kera Ltd.*

Alla ovannämnda program har visat sig ändamålsenliga och det vore bra att undersöka om liknande modeller går att använda i andra medlemsstater.

b) ***Prioriterade insatser***

Många företagsöverlåtelser skulle kunna underlättas om finansinstituten kunde övertygas att inta en positivare hållning till kreditgivning till små och medelstora företag. Finansiering av dessa företags operationer, särskilt överlåtelser, kan faktiskt vara en lönsam affär för bankerna om de hanterar utlåningen på ett mycket professionellt sätt, nämligen genom att göra långsiktiga ränteberäkningar på lånen och kvalitetsvärderingar av företagen som skall överlåtas. Kreditgivning mot företagets goda namn och rykte *(goodwill)* kräver särskild noggrannhet, eftersom det är svårt att göra en exakt värdering av immateriella tillgångar.

Vidare skulle bankerna kunna inrikta sig mera på helheten vid överlåtelser av små eller medelstora företag och erbjuda stöd även i inledningsskedet genom bättre och tidigare informationsinsatser riktade till företagare om tillgängliga hjälpmedel samt överlåtelseplaner omfattande företagets värde, tänkbar uppköparprofil, medel att få bästa pris för företagen.

2. *Mellanhändernas roll*

Eftersom en företagsöverlåtelse rör såväl redovisning, skatt och rättsliga frågor som finansieringsvillkor är det viktigt att ett brett spektrum av mellanhänder, t.ex. revisorer, skatterådgivare, advokater, notarier, företagskonsulter osv., finns att tillgå för företagare som överväger att sälja eller köpa ett företag. Alla alternativ i händelse av frånfälle och arvsskifte måste undersökas av yrkesrådgivare efter en noggrann granskning av både företagets särskilda förhållanden och de känslomässiga relationerna inom familjen.

a) ***Befintlig hjälp***

Företagare som funderar över att överlåta företaget efterfrågar främst sådana tjänster som rådgivning, undersökningar, enkäter, kurser, kontakter, nätverksbildning samt genomgång av företaget av ovan nämnda yrkeskategorier. Människor som planerar att köpa ett företag behöver främst hjälp med att förbereda och följa upp uppköpsoperationen, dvs. granskning av ett stort antal företag till salu genom sökningar i nätverk och databaser eller genom att bilda ett nätverk av försäljningsklara företag samt utformning av en överlåtelseplan.

Många företag och organisationer är aktiva på området och många databaser har skapats i särskilda regioner och sektorer. Men aktiviteter som syftar till att föra samman intresserade parter har ofta begränsad räckvidd. Det finns ingen enda aktivitet som svarar mot kraven hos hela gruppen. En större databas för efterfrågan och utbud skulle ge bättre möjligheter till framgångsrik förmedlingsverksamhet eftersom den tillåter att profilerade och riktade kontakter arrangeras. Ett annat problem är att de flesta databaser inte är öppna för allmänheten utan för banker och revisorer, vilket utesluter företagare. Utsikterna till framgångsrika företagsöverlåtelser skulle många gånger bli större om dessa databaser var mer allmänt åtkomliga.

b) ***Prioriterade insatser***

Yrkeskunnig hjälp behövs i ett mycket tidigare skede, så att en verksamhetsplan kan utarbetas i tid. Alla konsulter måste kontrollera förutsättningarna för en framgångsrik överlåtelse på tre viktiga områden: den övertagande företagaren (t.ex. utbildning, erfarenhet, ekonomisk situation osv.), den överlämnande företagaren (t.ex. pensionsutbetalningar, ålder, framtida delägarskap, osv.), företaget i sig (tillgångar, investeringar, anställda, ekonomisk ställning, prognos osv.). Mellanhänderna bör försöka anlägga ett helhetsperspektiv när de utarbetar överlåtelseplanen och involvera alla ovannämnda ykreskategorier.

([13]) Sofaris och Cepme har nyligen gått samman till holdingbolaget BDPME *(Banque pour le Développement des PME)*. De båda instituten måste nu tillsammans använda sina kompletterande kunskaper för att stödja små och medelstora företag ekonomiskt på en bredare front, men Sofaris existerar fortfarande som egen enhet och är specialiserad på garantiprogram.

De tillhandahållna tjänsterna skulle kunna höra till tre områden: företagets stabilitet efter överlåtelsen till nästa generation, pensionsöverenskommelser med den gamle företagaren och möjligheter för den nye företagaren. Ett forum, som ett familjerådslag, bör finnas för att tillåta en öppen diskussion av arvsfrågor innan en arvsskiftesplan för att hantera frågorna tas fram. Arvsskiftesplanen skall omfatta en överenskommelse av hur arvet skall överlåtas, företaget skall bringas att fortleva samt en tidsplanering och tillgängliga korrigeringsmedel.

3. *Slutsatser*

För att en företagsöverlåtelse skall fortlöpa lyckligt måste företagaren stöttas genom hela processen, eftersom han behöver ekonomiskt stöd (se artikel 3 i rekommendationen) och yrkeskunnig rådgivning före, under och efter överlåtelsen. Vilka förutsättningar företaget behöver för optimala utvecklingsmöjligheter i framtiden och vilka åtgärder de kräver är saker som måste anges noggrant. Ett gränsöverskridande nätverk för presumtiva köpare och säljare (såsom i Nederländerna och Belgien) kan vara en hjälp. Ekonomiskt stöd borde tillförsäkras företagsöverlåtelser i samma utsträckning som företagsnybildning (såsom i Belgien, Frankrike, Tyskland och Italien).

D. **Praktiska erfarenheter från företagare som överlåtit eller köpt upp företag**

Inom ramen för beredningen av Europeiska forumet i Lille genomförde europeiska företagarorganisationer under loppet av 1996 en undersökning av vad företagsöverlåtare (dvs. den som överlåter sitt företag) och företagsövertagare (dvs. den som övertar ett företag) hade för praktiska erfarenheter. Undersökningen gjordes i form av bedömning av svaren på ett frågeformulär som i förväg hade skickats till många företagare i de olika medlemsstaterna. Resultaten kan sammanfattas enligt följande:

1. *Förberedelse och utbildning*

Det som framgår tydligast är att företagsöverlåtelsen ofta är illa förberedd. Vanligtvis angrips problemen för sent, vilket tvingar fram alternativ som är dyra och innebär risker.

Företagsöverlåtarna föredrar oftast fullständig överlåtelse av hela företaget. Om detta inte är möjligt väljer de att överlämna företaget successivt till någon inom familjen hellre än till en utomstående eller en anställd. Enligt undersökningen ser företagsövertagare i första hand på överlåtelsen som ett tillfälle att göra en god affär och intresserar sig förhållandevis mindre för företagets fortlevnad. De tenderar att föredra överlåtelse fullständigt eller delvis, medan andra möjligheter, såsom leasing, gåva eller börsintroduktion, inte står särskilt högt i kurs. Två centrala förutsättningar för att en företagsöverlåtelse skall lyckas är att den som överlämnar förstår att han måste förbereda sig i god tid och att den som tar över känner till företagets särskilda uppbyggnad.

Företagsöverlåtelser uppfattas vanligen inte som en central uppgift för ledningen. Därför är det angeläget att inleda informationskampanjer riktade till företagare, varvid man måste vara medveten om att företagsöverlåtelser är ett grannlaga ämne som har både känslomässiga och förtroliga inslag. Ett sätt attnärma sig ämnet skulle kunna vara att inleda kursverksamhet i företagen med inriktning på att ge företagare en orientering i överlåtelsefrågor, i enlighet med vad som anges i artikel 2 i rekommendationen.

2. *Företagsvärdering*

Företagsvärdering kan bli aktuellt i tre olika lägen, nämligen taxering, avyttring till tredje man och gåva till någon familjemedlem. Värderingen kan göras utifrån substansvärde, resultat, avkastning, kassaflöde, marknadsvärde osv.

a) ***Taxering***

När det gäller taxering, särskilt vid överlåtelse till arvingar, betraktas de värderingsmetoder som statliga myndigheter tillämpar för att beräkna arvsskatt som alltför stelbenta. Det är därför viktigt att ge företagen möjlighet att låta utföra en fristående värdering. Vidare, enligt artikel 6.c i rekommendationen, är det vid bedömningen viktigt att ta hänsyn till en eventuell förändring i företagets värde till följd av ägarens frånfälle. I de flesta fall sjunker värdet på företaget när ägaren dör. Därför bör företaget värderas med hänvisning till en tidspunkt flera månader efter att ägaren dött.

b) ***Avyttring till tredje man***

Avyttring innebär försäljning och avgörs därmed genom förhandlingar och av den inblandade köparens ekono-

miska styrka. Man kan emellertid rekommendera överlåtare och övertagare att informera sig om olika värderingsmetoder och, om det behövs, vända sig till experter tillräckligt tidigt för att det skall gå att göra en grundlig bedömning av anbudet. I sista ändan är det emellertid företagets marknadsvärde, dvs. vad presumtiva köpare är villiga att betala, som fäller utslaget.

c) ***Gåva till någon familjemedlem***

Överlåtelser genom gåva inom familjen kompliceras av att det inte finns något marknadspris och att värderingen blir beroende av ett antal uppskattade värden. Å andra sidan kommer företagets värde att jämföras med värdet på andra ägodelar som går till andra familjemedlemmar som kompensation. I detta läge bör företagsvärderingen göras mot bakgrund av de särskilda risker och eventuella svagheter som är typiska för företag i jämförelse med annan egendom, t.ex. fastigheter, som har ett stabilare värde.

3. *Erfarenheter från den överlåtande företagaren*

Även sådana överlåtelser som föreberetts i tillräckligt god tid och som genomförts enligt en överenskommen plan ställer ofta övertagaren inför oväntade ledningsproblem. När detta händer skulle den tidigare ägaren kunna hjälpa den nye företagaren med att fatta beslut, t.ex. genom att arbeta som direktör eller chef på deltid och på konsultbasis under en begränsad period efter överlåtelsen. Ett gott förhållande mellan överlåtaren och övertagaren är grundläggande i ett sådant fall. Man kan också tänka sig att en utomstående rådgivare gör en genomgång av sociala, skattemässiga och ekonomiska frågor för att stödja överlåtaren och övertagaren i deras strävan mot en smidig övergång.

Mycket positivt skulle kunna komma ur en diskussion om fördelarna med bättre förståelse mellan olika generationer av företagare och bättre överföring av know-how från den ena generationen till nästa. I Förenta staterna och Förenade kungariket är t.ex. företagsänglar *(Business Angels)* ([14]) en väletablerad form av samarbete över generationsgränserna som går ut på att pensionerade företagare investerar vinsten efter det egna företaget i ett eller flera andra små eller medelstora företag. Sådana investeringar är förmånliga i skattehänseende och kan mycket väl underlätta företagsöverlåtelser. Som grädde på moset fungerar nämligen den pensionerade företagaren också som rådgivare till de företag kan investerar i och kan hjälpa dem att undvika problem under övergången från en generation till nästa.

JÄMFÖRANDE TABELLER

För att ge en så klar bild som möjligt av nuläget när det gäller lag- och skatteregler med anknytning till företagsöverlåtelser i EU:s 15 medlemsstater har kommissionen uppdaterat och omarbetat de jämförande tabeller som var bilaga till meddelandet av den 23 juli 1994 ([15]).

SAMMANFATTNING OCH FORTSÄTTNING

Som framgår av framställningen ovan och av tabellerna i bilagan till meddelandet är skillnaderna mellan medlemsstaterna stora. Några har vidtagit åtgärder under de senaste åren eller överväger rättslig, skattemässig och ekonomisk regelförenkling för företagsöverlåtelser, andra har inte varit särskilt aktiva på området.

Sammantaget har medlemsstaterna inte följt rekommendationerna i så stor utsträckning att det räcker för att övervinna de svårigheter företagen möter när de byter ägare. Denna slutsats blir oroande om man sätter den i relation till det stora antal konkurser som dåligt förberedda överlåtelser antas kunna leda till.

Medlemsstaterna, men också offentliga och privata mellanhänder liksom företagarna själva, bör därför få upp ögonen för att ämnet är av största betydelse för många företags fortlevnad, och därmed för många arbetstillfällens fortsatta existens. Medlemsstaterna borde dessutom driva arbetet med att underlätta företagsöverlåtelser vidare genom att vidta rättsliga och administrativa förenklingsåtgärder, besluta om reella skattesänkningar och sörja för enklare tillgång till finansieringsstöd för den som tar över ett företag. Mellanhänderna bör vara välin-

([14]) Se *Commission Communication on the financial problems experienced by small and medium-sized companies*, KOM(93) 528, 10 november 1993, punkt 29; *Commission Communication on the improvement of the fiscal environment of small and medium-sized enterprises*, EGT C 187, 9.7.1994, s. 5, punkt 6.

([15]) Se fotnot 4 ovan.

formerade och välutbildade i alla frågor som rör företagsöverlåtelser så att de kan föra sin sakkunskap vidare till ett stort antal företagare både i denna och nästa generation.

Kommissionens roll blir att följa utvecklingen noga och hjälpa till att höja medvetandegraden, upplysnings- och utbildningsnivån hos alla inblandade parter. Efter att ha granskat reaktionerna på detta meddelande kan kommissionen föreslå ytterligare åtgärder för att underlätta företagsöverlåtelser.

Kommissionen välkomnar därför synpunkter på detta meddelande och ber att de skickas till

Guy Crauser,
Generaldirektör GD XXIII
Rue de la Loi/Wetstraat 200
B-1049 Bryssel

BILAGA

JÄMFÖRANDE TABELL nr 1

Aktiebolag

Medlemsstat	Minsta antal bolagsmän vid bildning	Minsta kapital	Styrelse	Förenklade förvaltningsrutiner för små och medelstora företag
A	2	1 miljoen ATS 71 890 ecu	nödvändigt (3/7/12/20 ledamöter beroende på bolagets storlek)	nej
B	2	1 250 000 BEF 30 660 ecu	nej	ja (redovisning)
DK	1	500 000 DKK 66 490 ecu	nödvändigt (blandat system med frivillig arbetarrepresentation)	ja (redovisning)
D	1	100 000 DEM 50 500 ecu	nödvändigt (arbetarrepresentation endast i företag med minst 500 anställda)	ja (kleine Aktiengesellschaft)
EL	2	10 000 000 GRD 32 260 ecu	—	nej
FIN	1	500 000 FIM 83 750 ecu	valfritt om kapitalet är minst 500 000 FIM; vid lägre kapital kan styrelseledamöterna vara färre än 3 och det krävs inte någon verkställande direktör	ja (redovisning)
E	3	10 000 000 ESP 59 880 ecu (större för särskilda bolag)	nej	ja (redovisning)
F	7	på aktiemarknaden: 1 500 000 FRF 226 930 ecu utanför aktiemarknaden: 250 000 FRF 37 820 ecu	valfritt	nej
IRL	7	30 000 IEP 39 470 ecu	nej	nej
I	2	200 000 000 ITL 103 250 ecu	nej	nej
L	2	1 250 000 LUF 30 660 ecu	nej	nej
NL	1	100 000 NLG 43 860 ecu	nödvändigt för stora bolag (kapital på minst 25 miljoner NLG, personalkommitté, minst 100 anställda)	nej
P	5	5 000 000 PTE 24 780 ecu (större för särskilda typer av verksamhet)	valfritt	nej
UK	2	50 000 GBP 74 630 ecu	nej	nej
S	1	500 000 SEK 57 600 ecu	nödvändigt	nej

JÄMFÖRANDE TABELL nr 2

Personbolag och enmansföretag

Medlemsstat	Lagstadgad kontinuitetsprincip för personbolag	Konflikt testamente/ bolagets stadgar	Beslut om arvsskifte	Överlåtelse av bolagets tillgångar	Omvandling till aktiebolag och tvärtom
A	nej	ingen rättslig reglering, men bolagets stadgar har i praktiken företräde	enhälliga beslut	—	lagverk finns delvis (endast omvandling från AB till personbolag)
B	nej	ingen rättslig reglering, men bolagets stadgar har i praktiken företräde	enhälliga beslut	i praktiken betraktas tillgångarna som odelbara	lagverk finns delvis
DK	nej	ingen rättslig reglering	—	—	lagverk finns
D	nej (snart: ja) nej: för personbolag för fria yrkesutövare	lösning som delvis ger företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut (majoritetsbeslut i särskilda fall)	överlåtelse av tillgångarna i odelat skick för enmansbolag och personbolag för fria yrkesutövare	lagverk finns
EL	nej	lösning som delvis ger företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut	—	—
FIN	nej	företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut	inget lagstadgat tvång att överlåta tillgångarna i delar	lagverk finns delvis (endast omvandling från personbolag till AB)
E	nej	lösning som delvis ger företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut om avyttring av aktier i bolaget, majoritetsbeslut om förvaltning av dem	omedelbart tillhandahållande av kontanter	lagverk finns delvis
F	nej	företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut	överlåtelse i odelat skick (*fonds de commerce*)	lagverk finns delvis
IRL	nej	ingen rättslig reglering, men bolagets stadgar har i praktiken företräde	enhälliga beslut	överförelse i odelat skick	lagverk saknas, bolaget måste upplösas om det skall omvandlas till personbolag (*disincorporation*)
I	ja	ingen rättslig reglering, men kvarvarande bolagsmän har tre valmöjligheter	enhälliga beslut	överlåtelse i odelat skick *(azienda)*	—
L	nej	ingen rättslig reglering	enhälliga beslut	begreppet *fonds de commerce* används i praktiken	lagverk finns delvis
NL	nej	—	—	överlåtelse sker inte i odelat skick	lagverk finns delvis

Medlemsstat	Lagstadgad kontinuitetsprincip för personbolag	Konflikt testamente/ bolagets stadgar	Beslut om arvsskifte	Överlåtelse av bolagets tillgångar	Omvandling till aktiebolag och tvärtom
P	ja	ingen rättslig reglering	enhälliga beslut om avyttring av aktier i bolaget, majoritetsbeslut för förvaltning	överlåtelse i odelat skick *(estabelecimento comercial)*	lagverk finns
UK	nej, men en personlig företrädare kan förvalta bolaget under ett år under ledning av arvingarna	ingen rättslig reglering	enhälliga beslut	överlåtelse i odelat skick	lagverk saknas; bolaget måste upplösas om det skall omvandlas till personbolag *(disincorporation)*
S	nej	lösning som ger företräde åt bolagets stadgar	enhälliga beslut	överlåtelse i odelat skick	lagverk finns delvis

JÄMFÖRANDE TABELL nr 3

Företagsöverlåtelse inom familjen samt skatteuttag

Medlemsstat	Överlåtelse mellan makar	Makens rättigheter vid en företagares frånfälle	Skatteuttag vid överlåtelse mellan makar	Taxeringstidpunkt för beskattningsändamål	Möjlighet att erlägga reavinstskatt efter överlåtelsen i delbetalningar
A	ja	lagstadgad rätt till arv *(Ehegattenerbrecht)*, kontant ersättning *(Pflichtteil)*, undantag för jordbruksfastigheter: ingen lämplig ersättning *(Anerbenrecht)*	—	—	ja, i 3 år *(Strukturanpassungsgesetz)*
B	bara om det ingår i äktenskapsavtalet, ingen avyttring; inga avtal om kommande arv	ingen äganderätt, men nyttjanderätt *(usufruit)*, möjlighet att köpa tillbaka denna rättighet	—	—	nej
DK	—	frivillig outdelad äganderätt till dödsbo	nej	vid tidpunkten för inventering (1—2 år efter företagarens frånfälle)	nej
D	ja	lagstadgad rätt till arv *(Ehegattenerbrecht)*, kontant ersättning *(Pflichtteil)*	—	vid tidpunkten för företagarens frånfälle	—
EL	—	—	—	—	—
FIN	ja	nej	realisationsvinstskatt, arvs- och gåvoskatt är tillämpliga	vid tidpunkten för företagarens frånfälle	nej
E	—	ingen äganderätt, men kontant ersättning; undantag för jordbruksfastigheter	—	—	—
F	bara om det ingår i äktenskapsavtalet *(communauté universelle)*, gåva tillåtet; ingen avyttring; inga avtal om kommande arv	—	skattelättnad på 330 000 FRF	vid tidpunkten för företagarens frånfälle (måste deklareras inom 6 månader)	—
IRL	ja	—	nej	på initiativ av den som förvaltar egendomen efter att rättsliga krav och skattekrav beaktats (vanligen en kort tid efter att företagaren gått bort)	—
I	bara om det ingår i äktenskapsavtalet *(azienda coniugale)*; ingen avyttring; inga avtal om kommande arv	—	—	—	nej

Medlemsstat	Överlåtelse mellan makar	Makens rättigheter vid en företagares frånfälle	Skatteuttag vid överlåtelse mellan makar	Taxeringstidpunkt för beskattningsändamål	Möjlighet att erlägga reavinstskatt efter överlåtelsen i delbetalningar
L	—	—	—	—	—
NL	—	—	—	—	nej
P	—	—	—	—	—
UK	ja	—	—	—	—
S	ja	inga särskilda rättigheter för makar	ingen inkomstskatt vid byte av aktieägare, gåvo- och arvsskatt är tillämplig	vid tidpunkten för företagarens frånfälle	nej

JÄMFÖRANDE TABELL nr 4

Arvs- og gåvoskatt

Medlemsstat	Maximal skattesats vid arvsskatt	Maximal sats för barn	Särskilda regler för företag	Räntefria avbetalningar	Beräkning av skatteunderlag
A	60 %	15 %	nej	nej	marknadsvärde minus skulder, fast egendom: realvärde (10 % av marknadsvärdet)
B	80 %	30 %	flamländsk lag från 1996 sänkt skattesats för företagstillgångar till 3 %; federalt lagförslag 1997 innebär sänkt skattesats på gåvor till 3 %	—	marknadsvärde + förhållande mellan givare och mottagare
DK	36,25 %	15 %	avdrag med 25 000 ecu	—	marknadsvärde + förhållande mellan givare och mottagare
D	50 %	30 %	avdrag med 500 000 DEM för företag, 40 % på resten av beloppet	ja: 10 år (om det är nödvändigt för att säkerställa fortlevnad)	balansvärde för skatteuttag: uppskattat värde minus skulder + förhållande mellan givare och mottagare
EL	65 %	25 %	—	ja: 5 år	i steg från 5 % till 60 %
FIN	48 %	16 %	beskattning av skattevärde i stället för marknadsvärde (på begäran)	ja: 5 år (på begäran)	marknadsvärde minus skulder
E	34 % (beräkning med en förmögenhetskoefficient på högst 2,4)	den beskattningsbara delen sjunker med barnens ålder	avdrag med 95 %	ja: 5 år	marnadsvärde minus skulder
F	60 %	40 %	uppskjuten betalning eller delbetalning	nej	uppskattat värde minus avdrag
IRL	40 % *estate duty*	40 %	skattelättnader för företag	nej	marknadsvärde minus avdrag + förhållande mellan givare och mottagare
I	60 %	27 %	avdrag för företagare med 250 000 000 ITL	—	bokfört värde plus goodwill + förhållande mellan givare och mottagare

Medlemsstat	Maximal skattesats vid arvsskatt	Maximal sats för barn	Särskilda regler för företag	Räntefria avbetalningar	Beräkning av skatteunderlag
L	15 %	15 %	—	—	marknadsvärde minus skulder + förhållande mellan givare och mottagare
NL	68 %	27 %	—	—	income and inheritance tax
P	50 %	25 %	—	—	marknadsvärde minus skulder + förhållande mellan givare och mottagare
UK	40 %	40 %	100 % befrielse för företag (tröskelvärdet för beskattningsbara tillgångar höjt till 155 000 ecu)	ja: 10 år för tillgångar som inte är befriade	marknadsvärde minus skulder + förhållande mellan givare och mottagare
S	30 %	30 %	grundavdrag: på 70 000 SEK, 10 % på resterande belopp från 1 till 300 000 SEK, därefter 20 % till 600 000 kronor och 30 % över 600 000 SEK	nej	marknadsvärde minus skulder + förhållande mellan givare och mottagare

JÄMFÖRANDE TABELL nr 5

Företagsöverlåtelse till tredje man samt skatteuttag

Medlemsstat	Bestämmelser som underlättar företagsöverlåtelser till tredje man	Skattelättnader när medel erhållna genom en företagsöverlåtelse återinvesteras i ett litet eller medelstort företag	Skattelättnader vid tidigarelagd pensionsavgång
A	erläggande av reavinstskatten i delbetalningar under tre år om säljaren hade ägt företaget i minst sju år	nej	reavinstskatten är bara 50 % om säljaren är över 60 år och går i pension
B	—	nej	reavinsten på immateriella tillgångar beskattas enligt lägre skattesats för inkomst om säljaren är över 60 år
DK	nej	nej	nej
D	i genomsnitt halva den skattesats som gäller inkomster	ja	grundavdrag på 60 000 DEM vid överlåtelser när ägaren är över 55 år. Grundavdraget kvittas mot vinst av överlåtelsen över 300 000 DEM
EL	—	—	—
FIN	nej	nej	nej
E	nej	—	—
F	—	nej	nej
IRL	ja	ja *(roll-over reliefs)*	en företagare som är 55 år eller äldre och säljer företagstillgångar för mindre än 250 000 IEP befrias från reavinstskatten
I	—	nej	—
L	—	—	—
NL	ja (enligt lagen kan skatteuttag senareläggas och höga skattesatser kan undvikas)	nej	grundavdrag på 20 000 NLG, människor över 55 år har rätt till ett avdrag på 45 000 NLG
P	—	—	—
UK	ja	ja	reavinstskattelättnader (lägsta ålder sänkt från 55 till 50 år)
S	nej	nej	nej

JÄMFÖRANDE TABELL nr 6

Företagsöverlåtelse till anställda samt skatteuttag

Medlemsstat	Särskilda bestämmelser som underlättar överlåtelse till anställda	Nedsättning av stämpel- och registreringsavgifter för anställda	Särskilda regler för överlåtelse till ett personalbildat arbetarföretag eller arbetarkooperativ
A	—	nej	—
B	—	40 000 BEF/1 000 ecu *general tax relief*	näringsdrivande föreningar
DK	nej	nej	nej
D	arvs- och gåvoskatt sänkt till 30 %	300 DEM/150 ecu i grundavdrag/år	—
EL	—	—	—
FIN	—	—	—
E	—	—	kooperativ
F	—	skattenedsättning	skattebefrielse för överlåtna aktier
IRL	—	—	—
I	—	—	—
L	—	—	—
NL	—	—	—
P	—	—	—
UK	ESOP *(Employee Stock Ownership Plan)*	ESOP	ESOP
S	nej	nej	nej